

राज्य निवडणूक आयोग, महाराष्ट्र

आदेश क्र. रानिआ/-२०१३/प्र.क्र.२५/का.९

नवीन प्रशासकीय भवन, हुतात्मा राजगुरु चौक,

मादाम कामा रोड, मुंबई:- ४०० ०३२.

दिनांक :- १७/०७/२०१३.

- वाचा:- १) राज्य निवडणूक आयोगाचे क्र.रानिआ/मनपा२०१२/प्र.क्र.५१/का-०५, दि.३१/०१/२०१३ चे पत्र.
- २) कल्पना दिलीप बहिरट विरुद्ध पुणे महानगरपालिका सिव्हील अपिल क्र.४८०५/२०१३ (एस.एल.पी.क्र.१९२९६/२०१३) मध्ये तसेच सीमा दत्तात्रय फुगे विरुद्ध पिंपरी चिंचवड महानगरपालिका (एस.एल.पी.क्र.१८९५१/२०१३) मध्ये मा. सर्वोच्च न्यायालयाने दि.२७/०६/२०१३ रोजी दिलेले निर्णय (प्रती सोबत जोडल्या आहेत).

परिपत्रक

स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या अधिनियमांमध्ये मागासवर्गीयांसाठी आरक्षित असलेल्या पदावरून निवडणुका लढविणाऱ्या उमेदवाराने नामनिर्देशनपत्रासोबत जात प्रमाणपत्र व जात प्रमाणपत्राचे वैधता प्रमाणपत्र जोडणे आवश्यक आहे अशी तरतूद करण्यात आलेली आहे. तथापि, काही प्रकरणात उमेदवारांनी नामनिर्देशनपत्रासोबत सादर केलेली जात प्रमाणपत्र तसेच जात वैधता प्रमाणपत्र अवैध / खोटी असल्याचे संबंधित विभागीय जात प्रमाणपत्र पडताळणी समितीकडून चौकशी केल्यानंतर निष्पन्न झाले आहे. अशा प्रकरणांमध्ये संबंधित उमेदवारांना अनर्ह ठरविण्यासंदर्भात कोणती कार्यपध्दती अवलंबण्यात यावी याबाबत काही महानगरपालिकांनी राज्य निवडणूक आयोगाकडे मार्गदर्शन मागविले होते.

२. राज्य निवडणूक आयोगाने उपरोक्त दि.३१/०१/२०१३ च्या पत्रामध्ये मुंबई उच्च न्यायालयाच्या पूर्णपीठाने रिट याचिका क्र.८३८९/२००५ मध्ये दि.२१/१०/२००६ रोजी दिलेल्या निर्णयामधील निष्कर्ष नमूद करून सर्व महानगरपालिका आयुक्त, सर्व विभागीय आयुक्त तसेच सर्व जिल्हाधिकाऱ्यांना पुढीलप्रमाणे सूचना दिलेल्या होत्या.

..सादर निष्कर्षास अनुसरून जातीचे प्रमाणपत्र अवैध / खोटे ठरलेल्या प्रकरणांमध्ये अनर्हतेचे औपचारीक आदेश काढण्याची कार्यवाही महानगरपालिकांच्या बाबतीत संबंधित महानगरपालिका आयुक्त, जिल्हा परिषद व पंचायत समिती यांच्या बाबतीत संबंधित विभागीय आयुक्त तसेच नगर

परिषद / नगर पंचायती व ग्रामपंचायतीच्या बाबतीत संबंधित जिल्हाधिकारी यांनी त्यांच्या स्तरावरून विनाविलंब करावी. मात्र असे करताना जात पडताळणी समितीच्या निर्णयाला कोणत्याही न्यायालयाने स्थगिती दिलेली नाही अथवा समितीचा निर्णय फिरविलेला / रद्द केलेला नाही याची खातरजमा करून घेण्यात यावी”.

३. राज्य निवडणूक आयोगाकडून वरीलप्रमाणे सूचना देण्यात आल्यानंतर आयुक्त पुणे महानगरपालिका व आयुक्त पिंपरी चिंचवड महानगरपालिका यांनी अनुक्रमे कल्पना दिलीप बहिरट व सीमा दत्तात्रय फुगे या निवडून आलेल्या सदस्यांना, त्यांनी जातीचे खोटे प्रमाणपत्र तसेच खोटे जात वैधता प्रमाणपत्र सादर केले, या कारणास्तव अनर्ह ठरविले. या आदेशांना सुरवातीला मुंबई उच्च न्यायालयात रिट याचिकेद्वारे व त्यानंतर सर्वोच्च न्यायालयात विशेष अनुमती याचिका दाखल करून आव्हान देण्यात आले. सर्वोच्च न्यायालयाने उपरोक्त दोन्ही प्रकरणातील याचिका फेटाळल्या असून संबंधित महानगरपालिका आयुक्त यांचे आदेश कायम केले आहेत. सर्वोच्च न्यायालयाच्या निर्णयामधील निष्कर्ष थोडक्यात पुढीलप्रमाणे आहेत.

१) नामनिर्देशनपत्रासोबत जोडण्यात आलेले प्रमाणपत्र खोटे असल्याचे निष्पन्न झाले असल्यामुळे सदर प्रमाणपत्र जात पडताळणी समितीने रद्द करण्याची आवश्यकता नाही.

२) महाराष्ट्र अनुसूचित जाती, विमुक्त जाती, भटक्या जमाती, इतर मागासवर्ग व विशेष मागास प्रवर्ग व्यक्तींना (जातीचे प्रमाणपत्र देणे व त्याच्या पडताळणीचे विनियमन) अधिनियम, २००० मधील कलम १० (४) मध्ये कोणत्याही व्यक्तीने अधिनियमात नमूद करण्यात आलेल्या प्रवर्गासाठी राखीव असलेल्या जागेवरून जातीचे खोटे प्रमाणपत्र सादर करून निवडणूक लढविली असेल तर अशा व्यक्तीची निवडणूक ही भूतलक्षी प्रभावाने समाप्त झाली असल्याचे मानण्यात येईल अशी तरतूद आहे. सदर तरतूद लक्षात घेता महानगरपालिका आयुक्तांची खोटे जात प्रमाणपत्र सादर करणाऱ्या सदस्यांना अनर्ह ठरविण्याची कृती कायदेशीर तरतुदीला धरून आहे.

३) उक्त अधिनियमांच्या कलम १० (४) च्या सुरवातीला “त्या त्यावेळी अंमलात असलेल्या कोणत्याही कायद्यात काहीही अंतर्भूत असले तरी” अशी शब्दरचना करण्यात आलेली आहे. त्यामुळे यामध्ये महाराष्ट्र महानगरपालिका अधिनियम, १९४९ मधील कलम १६ मधील निवडणूक अर्ज करण्यासंदर्भातील तरतुदीचाही समावेश होतो. त्यामुळे जातीचे अवैध/ खोटे प्रमाणपत्र सादर केल्याचे निष्पन्न झालेल्या प्रकरणात प्रलंबित निवडणूक अर्जांवरील सक्षम न्यायालयाचा निर्णय येईपर्यंत प्रतिक्षा करण्याची आवश्यकता नाही.

४. मा.सर्वोच्च न्यायालयाने उपरोक्त प्रकरणात दिलेला निर्णय विचारात घेऊन नामनिर्देशनपत्रासोबत जातीचे खोटे प्रमाणपत्र अथवा खोटे / अवैध जातवैधता प्रमाणपत्र सादर करुन निवडून आलेल्या सदस्यांना अनर्ह ठरविण्यासंदर्भात पुढीलप्रमाणे कार्यपध्दती अवलंबिण्यात यावी असे याद्वारे सूचित करण्यात येत आहे.

“स्थानिक स्वराज्य संस्थांची सदस्य पदाची निवडणूक मागासवर्ग प्रवर्गासाठी आरक्षित असलेल्या जागेवरुन लढवून निवडून आलेल्या सदस्याने नामनिर्देशनपत्रासोबत जातीचे खोटे प्रमाणपत्र जोडले असल्याचे निष्पन्न झाल्यास अथवा नामनिर्देशनपत्रासोबत जोडलेले जात वैधता प्रमाणपत्र अवैध अथवा खोटे असल्याचे संबंधित जात प्रमाणपत्र पडताळणी समितीने कळविल्यास अशा सदस्यांना अनर्ह ठरविण्यासंदर्भातील औपचारीक आदेश काढण्याची कार्यवाही महानगरपालिकांच्या बाबतीत संबंधित महानगरपालिका आयुक्त यांनी, जिल्हा परिषद व पंचायत समिती यांच्या बाबतीत संबंधित विभागीय आयुक्त यांनी तसेच नगर परिषद / नगर पंचायती व ग्रामपंचायतींच्या बाबतीत संबंधित जिल्हाधिकारी यांनी त्यांच्या स्तरावरुन विनाविलंब करावी. मात्र असे करताना जात पडताळणी समितीच्या निर्णयाला कोणत्याही न्यायालयाने स्थगिती दिलेली नाही अथवा समितीचा निर्णय फिरविलेला / रद्द केलेला नाही याची खातरजमा करुन घेण्यात यावी. मात्र अशा प्रकरणांमध्ये सक्षम न्यायालयात निवडणूक अर्ज प्रलंबित असला तरी संबंधित सदस्यास अनर्ह घोषित करण्यासंदर्भातील औपचारीक आदेश काढण्यास कोणताही प्रत्यवाय असणार नाही ”.

राज्य निवडणूक आयुक्त यांच्या आदेशानुसार,

(अ.तु.सणस)

प्रभारी उपायुक्त

राज्य निवडणूक आयोग, महाराष्ट्र

प्रति,
सर्व विभागीय आयुक्त
सर्व महानगरपालिका आयुक्त,
सर्व जिल्हाधिकारी (मुंबई शहर व मुंबई उपनगर जिल्हा वगळून)